

Δημόσιοι μηχανισμοί στήριξης της αναδιάρθρωσης στην Ευρώπη

Περίληψη

Εισαγωγή

Η έκθεση του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου Αναδιάρθρωσης (ERM) για το 2011 εγκαινιάζει τη λειτουργία μιας βάσης δεδομένων με δημόσια και κοινωνικο-εταιρικά μέτρα στήριξης για τον προγραμματισμό και τη διαχείριση της αναδιάρθρωσης στην Ευρώπη των 27 και στη Νορβηγία. Και ενώ η αναδιάρθρωση των οικονομικών και των ανθρώπινων πόρων προς πιο παραγωγικές και επικερδείς δραστηριότητες είναι θεμελιώδους σημασίας για τη δυναμική της ευρωπαϊκής οικονομίας, ενδέχεται να αποδειχθεί δύσκολη για τους εργαζόμενους. Είναι συνεπώς αναγκαίο να διευκολύνουν τα θεσμικά όργανα και οι πολιτικές την απαραίτητη διαρθρωτική αλλαγή αλλά και να συντελέσουν στην άμβλυση των αρνητικών επιπτώσεων που επιφυλάσσει η επακόλουθη προσαρμογή της αγοράς εργασίας τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για τους εργαζόμενους. Για την επίτευξη του στόχου αυτού μπορούν να επιστρατευθούν διάφοροι τύποι μηχανισμών. Οι μηχανισμοί αυτοί πρέπει να διαλαμβάνουν τόσο την πρόβλεψη όσο και για τη διαχείριση της αλλαγής, να ανταποκρίνονται στις ανάγκες εργαζομένων και εργοδοτών και να καλύπτουν παραμέτρους από ολόκληρο σχεδόν το φάσμα της κοινωνικο-οικονομικής πολιτικής.

Πλαίσιο πολιτικής

Πολλές έρευνες και πολιτικές αναλύσεις έχουν διενεργηθεί επί του συγκεκριμένου θέματος π.χ. από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τους ευρωπαϊκούς κοινωνικούς εταίρους και τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας. Σε αυτές βασίστηκαν πολυάριθμες περιπτώσιολογικές μελέτες, παραδείγματα ορθών πρακτικών, εκθέσεις πολιτικών, εκ των οποίων πολλές παρουσιάστηκαν σε εργαστήρια και σε σεμινάρια σε ολόκληρη την Ευρώπη. Το προηγούμενο αυτό έργο αποτελεί σημαντική παρακαταθήκη για τη βάση

δεδομένων του ERM. Η προστιθέμενη αξία της εν λόγω πρωτοβουλίας συνίσταται στη συστηματική ανάλυση και ταξινόμηση των επιμέρους μηχανισμών και στην παρουσίασή τους με λογική και προσβάσιμη μορφή που θα επιτρέπει στους διάφορους πολιτικούς παράγοντες να εξετάζουν το πλήθος των μέσων άσκησης πολιτικής με συνεκτικό τρόπο και δυνατότητες σύγκρισης.

Βασικά πορίσματα

Αξιοποιώντας ποικίλες εσωτερικές και άλλες πηγές, το προσωπικό του Eurofound εντόπισε, συγκέντρωσε και κατηγοριοποίησε από την άνοιξη του 2009 έως την άνοιξη του 2011 σχεδόν 400 σχετικούς μηχανισμούς αναδιάρθρωσης βάσει δευτερογενούς έρευνας (εξέταση βιβλιογραφίας και εγγράφων, έρευνα σε βάσεις δεδομένων και στο Διαδίκτυο, συμμετοχή σε σεμινάρια, συνέδρια και εργαστήρια κ.λπ.). Εν συνεχεία το Δίκτυο Ευρωπαϊκών Παρατηρητηρίων του Eurofound επαλήθευσε κατά πόσο οι μηχανισμοί αυτοί ήταν ενεργοί στα τέλη του 2010 και στις αρχές του 2011. Οι νομικές ρυθμίσεις σχετικά με τις διαδικασίες απολύσεων, τις αποζημιώσεις και τα συναφή ζητήματα δεν έχουν περιληφθεί στην υπάρχουσα βάση δεδομένων για τους μηχανισμούς στήριξης, όμως προγραμματίζεται η συλλογή και σταχυολόγησή τους στο μέλλον. Η βάση δεδομένων δεν δύναται να προσφέρει έναν ολοκληρωμένο κατάλογο με κάθε διαθέσιμο μέτρο. Θα εμπλουτίζεται όμως κάθε φορά που ανακύπτουν νέες πληροφορίες. Μπορεί εξάλλου να αξιοποιηθεί ως δεξαμενή ιδεών στη διάθεση των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων λήψης αποφάσεων που επιλαμβάνονται θεμάτων αναδιάρθρωσης. Πρέπει επίσης να έχει κανείς κατά νου ότι λόγω των μεθοδολογικών περιορισμών έχει δοθεί αρκετή βαρύτητα στους εθνικούς μηχανισμούς (και όχι τόσο στα περιφερειακά και στα τοπικά μέτρα, παρότι ορισμένα εξ αυτών έχουν περιληφθεί) καθώς

και στα κύρια προγράμματα, τα οποία συμπληρώνονται από προσεγγίσεις που θεωρήθηκαν ιδιαίτερα καινοτόμες ή αντισυμβατικές.

Όπως οι προηγούμενες ετήσιες εκθέσεις του ERM, έτσι και αυτή δίνει τη συνολική εικόνα των δραστηριοτήτων αναδιάρθρωσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το δεκαοκτάμηνο από το πρώτο τρίμηνο του 2010 έως το δεύτερο τρίμηνο του 2011 καταγράφηκαν τα αποτελέσματα 1.800 και πλέον αναδιρθρώσεων ευρείας κλίμακας. Οι αναγγελθείσες απώλειες θέσεων εργασίας εξακολούθησαν να είναι περισσότερες από τις νέες θέσεις εργασίας για κάθε τρίμηνο – όπως συμβαίνει από το πρώτο τρίμηνο του 2008 – παρότι η δραστηριότητα αναδιάρθρωσης παρουσιάζει σημαντική μείωση σε σχέση με τα τρίμηνα κορύφωσης της κρίσης, στα τέλη του 2008 και στις αρχές του 2009. Σε τομεακό επίπεδο, η πιο αξιοσημείωτη εξέλιξη ήταν η ραγδαία αύξηση στις αναγγελθείσες απώλειες θέσεων εργασίας στη δημόσια διοίκηση, στην οποία αντιστοιχεί το ένα τρίτο σχεδόν των απωλειών θέσεων εργασίας και η οποία αντικατέστησε τη μεταποίηση στη θέση του ενιαίου ευρύτερου τομέα που επηρεάστηκε περισσότερο από τις απώλειες θέσεων εργασίας λόγω αναδιάρθρωσης την περίοδο 2010-11. Όλα αυτά συνέβησαν σε ένα περιβάλλον περιστολής των δημοσίων δαπανών και γενικών μέτρων λιτότητας που λαμβάνονται στην προσπάθεια των κυβερνήσεων των κρατών μελών να ισοσκελίσουν τους ισολογισμούς τους μετά τις έκτακτες παρεμβάσεις της περιόδου 2008-9 που σκοπό είχαν να διασώσουν το τραπεζικό / χρηματοπιστωτικό σύστημα και ό,τι απέμεινε όρθιο από τα πλήγματα που επέφερε η ύφεση.

Παρότι η εξέλιξη αυτή φαίνεται ότι είχε αντίκτυπο στην απασχόληση σε επίπεδο κεντρικής κυβέρνησης και τοπικής αυτοδιοίκησης – κυρίως σε χώρες που επλήγησαν περισσότερο από την ύφεση όπως η Λεττονία αλλά και σε μεγαλύτερα κράτη μέλη όπως το Ηνωμένο Βασίλειο και η Γαλλία – άλλοι τομείς χρηματοδοτούμενοι κατά κύριο λόγο από το δημόσιο όπως η υγεία και η παιδεία συνέχισαν να εμφανίζουν αύξηση στα ποσοστά απασχόλησης τόσο κατά τη διάρκεια όσο και μετά το πέρας της ύφεσης της περιόδου 2008-9. Σύμφωνα με στοιχεία της έρευνας για το εργατικό δυναμικό της ΕΕ, στον τομέα της υγείας στην Ευρώπη των 27 αυξήθηκαν κατά περίπου 1,5 εκατομμύριο οι καθαρές θέσεις εργασίας (+7%) την περίοδο από το πρώτο τρίμηνο του 2008 έως το πρώτο τρίμηνο του 2011.

Η απώλεια θέσεων εργασίας κατά τη διάρκεια της ύφεσης εστιάστηκε στη μεταποίηση και στις κατασκευές, ωστόσο υπάρχουν ορισμένες ενδείξεις

ανάκαμψης σε υποτομείς της μεταποίησης από τις αρχές έως τα μέσα του 2011. Τόσο υποτομείς των τεχνολογιών αιχμής, όπως ο εξοπλισμός αυτοκινήτων / ο μεταφορικός εξοπλισμός, οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές / τα ηλεκτρονικά είδη και ο ηλεκτρικός εξοπλισμός, όσο και η μεταποίηση τροφίμων ανέκτησαν μέρος των θέσεων εργασίας που είχαν χαθεί κατά τη διάρκεια της ύφεσης. Η απασχόληση στις κατασκευές συνέχισε να ακολουθεί φθίνουσα πορεία, σημειώνοντας πτώση άνω του 2% το τελευταίο δωδεκάμηνο, καθώς η ασθενής ανάκαμψη δεν κατόρθωσε να δώσει μεγάλη ώθηση σε αυτόν τον ευαίσθητο στις κυκλικές διακυμάνσεις τομέα.

Η απόδοση των αγορών εργασίας παρουσίασε έντονες αποκλίσεις από χώρα σε χώρα την περασμένη χρονιά. Κάποια από τα κράτη μέλη που επλήγησαν περισσότερο κατά τη διάρκεια της ύφεσης έδειξαν ενθαρρυντικά σημάδια ανάκαμψης. Σημειώθηκε αύξηση στα ποσοστά απασχόλησης σε όλες τις δημοκρατίες της Βαλτικής, με το εργατικό δυναμικό της Εσθονίας να μεγεθύνεται κατά ποσοστό μεγαλύτερο του 5%. Ομοίως, ο βόρειος ευρωπαϊκός «πυρήνας» της Γερμανίας, της Πολωνίας, της Σουηδίας και των γειτονικών κρατών βγήκε από την κρίση με συγκριτικά αλώβητες τις αγορές εργασίας. Παράλληλα όμως τα σοβαρά προβλήματα χρέους ορισμένων εκ των κρατών μελών της Ευρωζώνης εμφανώς μεταφέρθηκαν και στις αντίστοιχες αγορές εργασίας της Ελλάδας, της Ιρλανδίας και της Ισπανίας, όπου τα επίπεδα απασχόλησης υποχώρησαν περαιτέρω. Η Σλοβενία και η Βουλγαρία επίσης βρέθηκαν στο αργό σκέλος της ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας των δύο ταχυτήτων.

Συνοψίζοντας τα αποτελέσματα και στους δύο πόλους της ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας των δύο ταχυτήτων, η αύξηση των θέσεων εργασίας κατά τι περισσότερο από 1,3 εκατομμύρια στην Ευρώπη των 27 από το πρώτο τρίμηνο του 2010 έως το 2011 είναι εξέλιξη ελαφρώς καλύτερη από μια ανάκαμψη χωρίς δημιουργία θέσεων εργασίας, δεδομένης της απώλειας πέντε εκατομμυρίων θέσεων τα δύο προηγούμενα χρόνια. Η εν γένει κατάσταση στην αγορά εργασίας δικαιολογεί την αυξημένη επαγρύπνηση όσον αφορά τις προοπτικές απασχόλησης στην Ευρώπη για τους επερχόμενους δώδεκα μήνες.

Περισσότερες πληροφορίες

Η έκθεση *Δημόσιοι μηχανισμοί στήριξης της αναδιάρθρωσης στην Ευρώπη* διατίθεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1165.htm>

Η βάση δεδομένων με τους μηχανισμούς στήριξης διατίθεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.eurofound.europa.eu/emcc/erm/supportinstruments/>

Για περισσότερες πληροφορίες επικοινωνήστε με την Irene Mandl, προϊστάμενη ερευνών, ima@eurofound.europa.eu